

VON

INFO

Ledenvergadering

Op zaterdag 17 november 1984 wordt te Utrecht een algemene ledenvergadering gehouden. De juiste plaats wordt nog bekend gemaakt.

De indeling van de dag is als volgt:

Van 11.00 uur tot de lunch (ca 12.30 uur) het huishoudelijk gedeelte.

Van 13.00 uur tot 16.00 uur standpuntendiscussie over het thema: Het moedertaalonderwijs in de eerste fase van het VBaO.

Agenda huishoudelijk gedeelte

1 Verslag ledenvergadering 12 mei 1984 (zie *Moer* 84/4)

2 Mededelingen

3 Financiën

4 Aclo-M i.o.

5 Cevo

6 Beleid bestuur

7 Themadagen

8 Bestuursinformatie

Willem Mooijman treedt af als voorzitter. Het bestuur stelt voor Sander van Gangelen te benoemen als nieuwe voorzitter. Tevens stelt het bestuur voor Tineke Klein Beernink uit Nijmegen te benoemen als bestuurslid.

9 Rondvraag en sluiting.

Toelichting op de standpuntendiscussie

De VON, althans het bestuur, maakt zich ernstig zorgen over de ontwikkelingen in Arvo II. Deze

Adviesraad voor de tweede fase van het Voortgezet Onderwijs ('de bovenschool') gaat onder andere onder invloed van het zogeheten Lyceumadvies, meer en meer de richting op van ouderwets, sterk meetbaar, prestatie-onderwijs. Daardoor komt straks ook het onderwijs in de eerste fase onder sterke druk. Van de idealen van de VON: selectievrij moedertaalonderwijs, thematisch-projectmatig onderwijs, blijft dan weinig meer over.

Het bestuur moet naar buiten toe herhaaldelijk standpunten innemen en wil hierover met de leden spreken. Daarbij zou het stuk 'Inhoud voor het moedertaalonderwijs' van de SLO een uitgangspunt kunnen zijn.

Ben je van plan te komen, stuur dan een kaartje met naam, adres en telefoonnummer naar het Bureau van de VON, Nieuwpoortslaan 172, 1815 LS Alkmaar. Je krijgt dan de benodigde stukken toegezonden. Wil iedereen daarbij opgeven of hij/zij gebruik wil maken van de – tegen kostprijs – verkrijgbare broodjes?

Bestuursvergaderingen

De vergaderingen van het VON-bestuur zijn (nog altijd!) openbaar. Wie een vergadering wil bijwonen kan dat altijd melden aan het Bureau van de VON. De data zijn:

1 september – 10.30 - 16.00 uur

6 oktober – 10.00 - 16.00 uur met *Moer*, *Interkom*, *Top-reeks* en VON-België

22 oktober – 19.30 - 21.30 uur

10 december – 19.30 - 21.30 uur.

In Memoriam Willem van Paassen

Vlak voor de vakantie werd het bestuur opgeschrikt door het bericht dat Willem van Paassen, de voorzitter van het sectiebestuur Nederlands van de vereniging voor leraren in de levende talen, tijdens een fietstocht met zijn leerlingen in Noord-Frankrijk was overleden.

Op allerlei plaatsen is al gezegd, dat het overlijden van Willem niet alleen schokkend was voor allen die met hem hebben samengewerkt, maar ook een verlies voor het moedertaalonderwijs. De laatste jaren was het contact tussen enkele leden van het VON-bestuur en Willem buitengewoon intensief omdat de beide verenigingen in bijvoorbeeld de Aclo steeds meer tot samenwer-

king kwamen.

Wij hebben Willem gekend als een onwankelbaar optimistische en onvermoeibare vechter voor goed en humaan onderwijs. Velen die hem hebben gekend en ook wij zullen in hun achterhoofd de schrijnende gedachte hebben gehad dat Willem nu iemand was die zich letterlijk dood gewerkt heeft voor zijn idealen. Sommigen hebben Willem ook wel eens na de zoveelste vergadering gezegd, dat hij het kalmer aan zou moeten doen, maar Willem was er niet de man naar, dat serieus te nemen.

Wij zullen de herinnering aan hem nog lang bewaren.

Studiedag aansluiting BOVO

In de regio Tilburg organiseert de VON in samenwerking met de Schoolbegeleidingsdienst Tilburg en de Stichting LOVO een tweetal studiedagen over de aansluitingsproblematiek basisonderwijs – voortgezet onderwijs. Op donderdag 1 november bezoeken bo-leerkrachten de (taal)lessen van onderwijsgevend in het vervolgonderwijs van de streek. Belangstellenden en de betrokken leerkrachten komen samen op de aansluitende studiedag op zaterdag 3 november in het gebouw van de Katholieke Hogeschool Tilburg.

Het programma van de zaterdag bestaat uit een korte inleiding en een bezoek aan één van de zes werkgroepen rondom moedertaalonderwijs. Gedacht wordt aan onderwerpen als projectmatig werken in het moedertaalonderwijs, dialect voor taalbeschouwing, onderwijs in het lezen, creatief schrijven, etc.

Voor meer informatie over de inschrijvingsprocedure en over het programma kun je bellen naar Sander van Gangelen (tel. 020 – 999479) of Jos Derksen (tel. 013 – 686991).

Conferentie: Het onderwijs, onzijdig

Begin van dit jaar kwam het themanummer 'Vrouwen & Meisjes' van *Moer* (1984/1-2) uit. In het nummer staat de vraag centraal welke kenmerken van het leven van meisjes (en jongens) aanknopingspunten bieden voor emancipatorisch taalonderwijs. Het in het onderwijs alom beleden principe 'uitgaan van de wereld van het kind' wordt seksespecifiek opgevat: wat zijn ervaringen, perspectieven, belangen van meisjes en wat kan de school daarmee?

In veertien bijdragen geven schrijfsters hun visie op verschillende aspecten van dit brede gebied. Door hun inzichten op papier te zetten openen ze een discussie. De VON vindt dit onderwerp belangrijk genoeg om die discussie voort te zetten en een bredere basis te geven door het organiseren van een conferentiedag.

Praten over wat emancipatorisch (taal)onderwijs nou eigenlijk is of moet zijn, kan op theoretisch niveau verhelderend zijn. Maar belangrijker is, dat ieder de verschillende analyses toetst aan de eigen praktijk. Strategieën voor verandering zijn niet 'zomaar' toe te passen. Het vereist een bijzonder groot inzicht om de eigen rol als leerkracht te herkennen.

Onder begeleiding van schrijfsters van verschillende artikelen proberen de deelnemers/sters hun eigen ervaringen te plaatsen in een groter kader. Er zijn groepen gevormd, gericht op basis- en voortgezet onderwijs, onder meer op het gebied van niet-westerse vrouwen en meisjes, mannelijk/vrouwelijk leerkracht-zijn en interactie in de klas. De conferentie vindt plaats op zaterdag 3 november in d' Witte Leli te Amsterdam. De kosten bedragen f 25,- per persoon (inclusief lunch, koffie en thee). Inschrijving is mogelijk tot 20 september 1984. Inschrijfformulieren met uitgebreide informatie zijn aan te vragen bij:

Lous te Boekhorst

Lorentzplein 7

2012 HG Haarlem

tel. 023 – 327055

Werkgroepen:

- 1 Dorian de Haan, Els Schellekens
'Bijdragen van meisjes en jongens aan gesprekken in de klas'
Luisteren, interpreteren, vergelijken; de rol van de leerkracht
Doelgroep: leerkrachten basisonderwijs
- 2 Anelle Anches, Hillie Arduin, Olga Cameron
'Hoe deskundig kun je zijn op basis van je ethniciteit'
Hoe stimuleer je met je specifieke deskundigheid emancipatorische vaardigheden
Doelgroep: Surinaamse, Antilliaanse, Nederlandse leerkrachten basis- en buitengewoon onderwijs
- 3 Laurine ter Keurst, Tilleke Zierikzee
'Toekomstverwachtingen'
Meisjes en jongens denken na over hun toekomst
Doelgroep: leerkrachten bovenbouw basisonderwijs

- 4 Mildred de Baas, Helen Burleson
'Hoe speelt de school in op de opvoedingspatronen van Surinaamse kinderen/meisjes'
Doelgroep: leerkrachten basisonderwijs
- 5 Papatya Nalbantoglu e.a. (onder voorbehoud)
'Turkse meisjes in het Nederlandse onderwijs'
Doelgroep: leerkrachten OETC / basisonderwijs
- 6 Heili Both, Margot Heijnsbroek
'De positie van meisjes in het onderwijs'
Visies, ervaringen en veranderingsstrategieën.
Centrale vraag: Bestaat het dilemma: onderwijs aanpassen aan meisjes óf meisjes aanpassen aan het onderwijs?
Doelgroep: leerkrachten basis- en voortgezet onderwijs
- 7 Veronica Scheffers, Simone Walvisch
'De vrouw op haar plaats'
Doelgroep: leerkrachten voortgezet onderwijs
- 8 Don Goossen, Hieke Kleve
'Dat mens van Nederlands en die kerel van Frans'
De invloed van het mannelijk of vrouwelijk leerkracht-zijn
Doelgroep: leerkrachten voortgezet onderwijs
- 9 Kristine Kempkes, Annemarie Roggeveen
'Wat betekent roldoorbreking in het lhno?'
Je eigen houding en opvattingen tegenover die van je leerlingen in de schoolpraktijk
Doelgroep: leerkrachten lhno/lbo
- 10 Jeannette Doornenbal e.a.
'De ene vrouw is de andere niet'
Over meisjesculturen
Doelgroep: leerkrachten voortgezet onderwijs.

Vervolg verslag werkzaamheden ACLO-M i.o.

Tijdens een commissievergadering bereikte de Aclo-M i.o. het bericht van het overlijden van Willem van Paassen, lid van de Aclo-M Resonansgroep en van verschillende andere Aclo-commissies. Het is zwaar te vatten dat Willem niet meer zal deelnemen aan ons werk, dat aan zijn deskundige, enthousiaste en enthousiasmerende inbreng – een nauwelijks te evenaren weldadige meniging van zakelijkheid en vriendschap – niets meer wordt toegevoegd. De advisering over de leerplanontwikkeling moedertaal lijdt met zijn dood een zwaar verlies.

Een van de laatste bijdragen van Willem was het voorstel een commissie in te stellen, met als taak te inventariseren wat er zoal aan schrijfonderwijs

gebeurt en zou moeten gebeuren in het voortgezet onderwijs. Die inventarisatie zou de Aclo-M i.o. een bredere basis dienen te verschaffen voor het denken over (eventueel) gewenste veranderingen in het schrijfonderwijs en over de toekomstige advisering over de leerplanontwikkeling op dit terrein. De Aclo-M i.o. zal naar beste vermogen proberen Willems voorstel ten uitvoer te brengen.

In de periode augustus 1983 – augustus 1984 heeft de Aclo-M i.o. een negental adviezen uitgebracht aan de Bestuursraad van de SLO. Aan de voorbereiding van alle adviezen hebben de leden van de Resonansgroep in de een of andere vorm een aandeel gehad.

In december 1983 bracht de Aclo-M i.o. een (ongevraagd) advies uit met betrekking tot een mogelijke opheffing van het project Werken met Boeken. De reden voor het uitbrengen van dit advies was, dat uit bureaustukken van de SLO ten aanzien van de voorbereiding van het zogenaamde inkrimpingsbeleid gebleken was, dat overwogen werd het project te stoppen na de fase van werken aan het model-werkplan voor de PABO. De Aclo-M i.o. heeft geadviseerd het project Werken met Boeken voort te zetten; zij heeft daarbij onder meer de volgende punten benadrukt:

- De CMM/Aclo-M i.o. is de aanvrager van het project en zij heeft mede als vertegenwoordiger van de vakinhoudelijke verenigingen veel aandacht besteed aan dit project. Zij is derhalve van mening dat zij bij een eventuele beslissing over de voortgang van het project betrokken dient te worden;

- het opheffen van het project Werken met Boeken zou betekenen dat er leerplanontwikkelingsproducten ten behoeve van het (moedertaal)onderwijs aan 4-12-jarigen tot stand komen, die niet in de praktijk getoetst zijn. Dat is ook in strijd met de belangen en uitgangspunten van de vakinhoudelijke verenigingen.

Inmiddels lijkt het gevaar voor enige tijd bezworen: de projectleiding Werken met Boeken mag verder 'ontwikkelen' – zij het slechts op één school – en verder werken aan notities die de basis kunnen leggen voor een nieuw uitvoeringsplan.

De Aclo-M i.o. heeft een advies uitgebracht over een concept-notitie Voortgang van het project Werken met Boeken, opgesteld door de Directie van de SLO. Samengevat heeft de Aclo-M i.o. geadviseerd zodanige maatregelen te treffen dat het

project wordt gecontinueerd ter realisering van een model-werkplan voor het lees/literatuuronderwijs in de basisschool. In haar argumentatie die in essentie gelijk was aan hetgeen in het decemberadvies naar voren was gebracht, heeft de Aclo-M i.o. ook benadrukt dat zij het een goede zaak vindt, dat in het project ruime aandacht is voorzien voor het aspect leesattitude. Leesattitude van zowel leerkrachten als leerlingen. Evenzeer heeft zij zich positief uitgelaten over de keuze voor een benadering van het aanvankelijk leesonderwijs waarin geen plaats is voor deel oefeningen, voor de keuze voor de onderdelen functioneel lezen en lezen bij andere vakken. De Aclo-M i.o. heeft de noodzaak van het toetsen aan de praktijk van de ideeën van Werken met Boeken in haar advies benadrukt.

De Aclo-M i.o. heeft positief geadviseerd over de publikatie Werken met Boeken voor de PABO. Zij is van oordeel dat het document, door zijn voorbeeldfunctie, PABO-docenten kan helpen bij het opstellen van hun schoolwerkplan. De publikatie biedt, naar de mening van de Aclo-M i.o., een relevant zicht op het ontwikkelproces en de daarin gemaakte keuzen, die gekoppeld worden aan praktische karakteristieken van de ontwikkelcontext.

In haar advies over het *Jaarverslag 1983* (voor zover betrekking hebbend op het gebied moedertaalonderwijs, plus het deel 'Algemeen') heeft de Aclo-M i.o. onder meer enige opmerkingen gemaakt over de gevolgde procedure bij het vragen en uitbrengen van adviezen door de SLO.

Adviezen over produkten uit het project Schrijven mavo/lbo, dat in de afrondingsfase verkeert. Onder de publikaties van het project is 'Schrijven meer dan een pen op papier', een handleiding bij een videoband. Omdat voor de advisering over produkten als een videoband nog geen procedures ontwikkeld zijn, achtte de Aclo-M i.o. het weinig opportuun wel te adviseren over de bijbehorende handleiding.

Over een drietal publikaties heeft de Aclo-M i.o. geadviseerd ze in de voorgelegde vorm niet te publiceren:

— 'Het waarom van schrijven', een achtergrondpublikatie. De belangrijkste punten van kritiek van de Aclo-M i.o.: de lezer krijgt weinig zicht op de ervaringen die in het project zijn opgedaan, noch zicht op en inzicht in ontwikkelingen in het schrijfonderwijs; er is geen expliciete keuze gemaakt voor aanpassing in het bestaande onder-

wijs of voor het ontwikkelen van een alternatief daarvoor. En dat is niet zo duidelijk.

— 'Het ABC van schrijven'.

Naar de mening van de Aclo-M i.o. bevat de publikatie twee goed leesbare gevalsbeschrijvingen van de hand van twee projectdocenten. Als planningsdocument acht de Aclo-M i.o. de publikatie niet geslaagd, omdat niet duidelijk wordt hoe het schrijfonderwijs gedurende een periode van twee tot drie jaar gestructureerd en opgebouwd wordt. De keuze om leerkrachten die bij de leerplanontwikkeling betrokken zijn hun praktijk zelf te laten beschrijven, acht de Aclo-M i.o. heel goed.

— 'Schrijflijnen in de school'.

De Aclo-M i.o. is van mening dat het waardevol is het planningsproces zichtbaar te maken, zoals in 'Schrijflijnen in de school' is gebeurd. Zij vindt evenwel ook dat onder meer door het ontbreken van een breed kader, structuur en opbouw van het gehele schrijfonderwijs niet voldoende duidelijk gemaakt worden.

De SLO heeft een advies opgesteld over Gericht Schrijven in het Centraal Schriftelijk Eindexamen (inmiddels is het advies aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen uitgebracht). De Aclo-M i.o. heeft twee aanbevelingen van de SLO ondersteund, te weten:

'zowel in het mavo als in het lbo de toetsing van het produktief schriftelijk taalgebruik door middel van een toets Gericht Schrijven als een alternatief mogelijk te maken' en de duur van de zitting te brengen op drie uur. In afwijking van de aanbeveling door de SLO heeft de Aclo-M i.o. geadviseerd de beoordeling van de uitwerking van de Gericht-Schrijvenopdracht (nog eens in het Jargons) 'niet bij uitsluiting van andere wijzen te doen geschieden door middel van toepassing van het sluizenmodel'. (Het standpunt van de vakinhoudelijke verenigingen heeft een grote rol gespeeld in deze besluitvorming.)

De Aclo-M i.o. heeft voor haar aanbeveling drie argumenten genoemd:

- de toetstechnische kwaliteiten van het Sluizenmodel staan nog ter discussie. Verder ontwikkelen van het model wordt van harte aanbevolen;
- controle op de naleving van verplichte invoering is niet mogelijk/wenselijk;
- een verplichte beoordeling met het Sluizenmodel kan de gewenste invoering door scholen van Gericht Schrijven als werk- en examenform frustreren.

De Bestuursraad van de SLO heeft besloten in haar advies beoordeling met het Sluizenmodel niet verplicht te stellen.

Advies over de legitimatieprocedure die gevolgd is ten aanzien van het advies over Gericht Schrijven in het Centraal Schriftelijk Eindexamen.

De Aclo-M i.o. heeft waardering uitgesproken over de opzet vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, opleidingsinstituten, wetenschapsbeoefenaars, vertegenwoordigers van instellingen ten behoeve van het onderwijs en toetsin-

stellingen uit te nodigen. De uitvoering van de procedure vond de Aclo-M i.o. niet geslaagd, omdat tijdens de legitimering van het advies over het opnemen van Gericht Schrijven in het CSE de praktijkpublicaties voor de deelnemers daaraan niet beschikbaar waren.

Drie adviezen zijn thans in voorbereiding; daarover volgt informatie in het komende nummer.

Namens de Resonansgroep Aclo-M i.o.
Resy Delnoy

► (vervolg van de rubriek Leesvoer)

op school. In tegenstelling tot de verwachting die voortkomt uit de voorafgaande artikelen, blijken de door hem onderzochte lts-ers een sterke waardering voor de school als vormend instituut te hebben. Voor lhno-leerlingen is dit minder het geval. Die schoolhouding van lhno-leerlingen werkt volgens Schuurman sterk door in de beleving van het dagelijks leven op school; zij hebben veel kritiek op de leerkrachten en de school als geheel.

De laatste twee artikelen in de bundel zijn meer theoretisch getint. Zij gaan vooral over de definiëring van begrippen en over de verklaringswijzen in de verschillende benaderingen van onderwijsonderzoek. Centraal staat vooral het cultuurbegrip, zoals dat wordt gehanteerd door de reeds eerder genoemde Willis in zijn onderzoek naar de 'schooltegencultuur'.

Het lhno tegen de verdrukking in

- Huishoudelijke vorming is voor de dommen.
- Doorstroming: Dan had je maar naar de mavo moeten gaan.
- Meisjes en vrouwen terug naar huis en haard?
- Roldoorbreking: alle meisjes met een hamer?
- Raken de directrices op?

Deze en andere vragen kwamen aan de orde op de studiedag: 'Het lhno en het recht op arbeid?', die 4 februari j.l. gehouden werd. Naar aanleiding van de discussies op deze dag verscheen het boekje: 'Het lhno tegen de verdrukking in'.

Dit boekje is te bestellen bij het Vrouwenkontakt hno, Pauwstraat 13a te Utrecht. De prijs is f 7,30 (inclusief verzendkosten), over te maken op giro-rekening 5525425 t.n.v. Vrouwenkontakt hno te Utrecht o.v.v. 'Het lhno tegen de verdrukking in'.

Adressen van de auteurs in dit nummer

Henk Blok, SCO, Singel 138, 1015 AG Amsterdam
Ans Buys, Breestraat 41, 5256 ED Heusden
Wim Davelaar, Meerlaan 18, 1421 TM Uithoorn
Kees Faas, Wedderborg 32, 1082 TA Amsterdam
Addie Gerritsen, Tomatenstraat 123, 2564 CN Den Haag
Rob Geul, Kloosterstraat 56, 1411 RV Naarden
Kees de Gloppe, SCO, Singel 138, 1015 AG Amsterdam
Jan Haman, Thomas van Kempenstraat 27, Tilburg
Ren Hendriks, Charles Ruysstraat 84, 6042 CE Roermond
Dick van 't Hof, Leliegracht 14, 1015 DE Amsterdam
Wim van Hoof, Penelopestraat 223, 5631 CN Eindhoven
Gerard Mensink, Rustenburgerstraat 136 I, Amsterdam
Sjon Ruiter, Oetewalerstraat 28 I, 1093 JT Amsterdam
Kees Sluis, Prinseneiland 75L, 1013 LM Amsterdam
Lieve Vlamincx, Camille Huysmanslaan 84, 2020 Antwerpen, België
Bob Walhout, De Ambachten 42, Heeze NB